

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Agorrilla-ren
2ⁿEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1903-ko Agorrilla-ren
2ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

OARKERA

Albistarichu onen kontuguitzea beudan leguez eroateko erregutulen dera tsegu suskriktoreai saiatu daitezela ainal lasterren ordaintzeko edo pagatzeko aurtengo euspen edo suskriktzioa.

Zuzen gugana, bai GIRO MUTUO-tik edo bai beste bide batez, bialtzea ondo ez jatorrikonak eguin leike zereguin au, urietan daukaguzan suskriktzio-ba-tzaillakaz.

Oneri bere erregutulen deusegu'ni izanez, garbitu daiezala euren kontuak ainal lasterren.

ERROMAN

Badiardue Vaticano derichon Aita-Santuen jauregiuan guelachoak eguiten Kardenalenzat. Bear au amaitu daimean (egun guichi barru izango da) orduan sartuko da kardenal bakocha bere guelachoan da eguingo dabe Aita-Santuaren aukerea. Leku oni, baita kardenalen batzarrari bere, esaten jako *Conclave*, au da euskeraz, *Guillz-pea*; guelachoetan alanche egoten direalako, guiltz pean, inok berba eguin eztaioen.

Europako albistari guztietan aguer-tzen dira egunokaz uste bardingak edo diferentziak; batzuk uste dabe Gotti kardenala izango dala Aita-Santu, besteak *Vannutelli*, oneek Rampolla, areek Oreglia; lau oneetatik bata edo bestea izatea konbeni jakala Frantziari edo Italiari edo Alemaniari bere politikarako..... ta orretara badabil barriketeta.

Dana dala, laster jakingo da urrean nor izan dan autatua, ta jazo leike, inoz leguez, inok uste ez-ebanak ur-tetea. Guk erregutu dalogun Jaunari, onen onena izan daitea.

Idigui da Leon XIII-n ilburukoa edo testamentua;—Bere gurasoakan-dik artu eban ondasunetik, atal gueie-na bere llobaren batzuri aginduten deuto; beste atala, ta ganera Aita-Santu izan dan artean eskuratu izan jakon guzti-guztia Elizarentzat ichi dau.

ERIoTZA BAT

Urte askoren astuntasunak beruntz lepua Eta beragaz burua oso makurturik. Bizi izan da guizon bat oso aguratua, Egun askotan ill bear eta ill eziñik; Bere azkena ikusi arte mundu osua Egon da artaga, barrua ezin baketurik, Zerren bera zan mundu guztian gaur gura-Aita Santua beti dalako bat bakarrik. (sua, Jesukristoren ordeazkoa bera zalako, Berak eukazan bere eskuan guiltza biak, Zeruko ate eskergak guri zabalketako Kristok emonda Pedrok lenengo ekarriak, ¡Ay! baña ill da Aita on zana danoentzako, Beti betiko Leonek ichi dauz beguiak!

FELIPE ARRESE TA BEITIA

EUSKALDUN ERDALZALEA

Ijitoak libertadian.

I

—¡Uuuuufa... biba libertad!! ¡ausse bai dala ausse!

—Bai Anton; baña eztegu asko gu-re buruak libratzea; beste preso dau-denak gatik ere zerbait eguin bear degu.

—Zergatik esaten didazu ori, Kuleta? (1).

—Bazeneki nik dakidan gauza bat...

—¿Zer gauza da ba ori?

—¿Zer? Soroandiko baserrian, sa-lako kuchakisketian, daude preso zaspí ontza-urre, (lau cherrien ba-lia) eta eztegu izango erruki andirik preso gaissoentzat aiek an uzten ba-ditugu.

—Ez estutu Kuleta. Eguingo degu aleguina libratzeko. Guerok ere on-tzako bat badegu, eta *juego de manos* ak ere badakizkigu ta... *ánimo Kule-ta*. Goazen Soroandira.

II

—Abe Maria!... ¿Inor bada emen?

—¡O Anton eta Kuleta! ¿Zuek emendik?

—Bai ba: *guardasolik* konpontzeko ote dezuten...

—Ez ba; eztaukagu. ¿Nundik ibilli zerate aspaldian?

—Kartzelan, Mikela maitea, kar-tzelan.

—Kartzelan? ¿Eta zergatik?

—Mesede andi bat eguiteagatik.

—Sinisten dizutet. Orain mundu gaiztoa dago.

—Ba... ari guin dirua eguiten adiskide pobre batentzat issillik, ba-ña adiskide onek pozaren pozaz, *kon-piantzan*, beste bati esan, onek *invi-dia*, *gobiernuari parte* eman, eta gu kartzelan.

—¿Eta dirua eguiten badakizute?

—Ya lu kreo.

—¿Eta zuek ala ere aín pobre?

—Guri dirua eguiteko eskubidea eman zigunak, pobreentzat eguiteko eman zigun, ez guretzat.

—Emen gaude ba, gu ere, *pobre* asko.

—¿Nai dezute aberastu?

—¿Nai?... Bai orisse.

—Ba, amabost egunen buruko, eun

(1) Cleta.

ontza-urreren jabe eguin zindezkete.

—¿Eta zenbat kostako litzake?

—Utsa; amar *zéntimo*, eta *secreloa*; au da issillik ibili; au da bearrena.

—Sinisteak ere lanak ditu.

—Guizona; ¿zer galtzen dezu *prue-ba* eguitearekin? Gueienaz ere amar *zéntimo*.

—Ezta asko.

—Gaur ematen badidazu chakur andi bat, bigarko peseta biurtuko zaitzu, bigar peseta ura biurtuko da duro; etzi durua ontzako-urre; etzi-damuko ontzako arekin izango ditu-zu bi, aiekin lau, eta ala egunetik egunera gueituaz juango dira ontza-ko-urreak.

III

Eman zioten chakur andi bat, eta Antonek paper batian bildu, gurutze bat eguin, aopian zerbait esanaz, ga-beko amabietan zabaltzeko papera, eta arkituko zutela peseta, eta nai bazuten peseta ura duro biurtu, joa-teko bigaramonian beregana, ola za-rreara, eta berdin eguingo ziela.

Antonek esan bezela guzia guerta-tu zitaien: chakur andiarekin pese-ta; pesetarekin durua; duruarekin on-tzako urrea.

—Aizazu, Mikela.

—¿Zer nai dezu, Patriz (1).

—Ezta au chanchetako gauza, eta betoz ijitoak onera.

Eztuten izan bi aldiz abisatu bea-rrik.

—¡Ola Patriz; ¿nola goaz?

—Ez ba gaizkire.

—Ez; amar zentimorekin ontza-koaren jabe eguin zera iru egunian ta...

—Alasse da ba, baña beguira. ¿On-tzako onekin eguin ditezke bi, bi-garko?

—¿Oraindik ere dudan zaude?

—Ez, baña beste gauza bat nai det jakiñ.

—¿Zer da ba?

—¿Bi ontzako gaur ipiñita, eguin ditezke lau bigarko?

—Baita laurekin zortzi, ta zortzire-kin amasei ere; eta ogei ekartzen badizkidatzu, berrogei izango ditu-zu, eta ez egon atzera beguira, bada etzi lan ausse bera eguitera joan bear det beste leku batera; ona emen *karta: benguste kuantu mas antes mas mejor: aki estan prest beinte potes oja-*

(1) Patricio.

lataos kon ontzakos llenos, sakaos de Banko, para berinkar uste, y aumen-tar como chindurris.

—Ekarriko ditut ba alditudan gu-ziak, norbaiti eskatuta bada ere.

—Ez inori eskatu; bestela, parte emango balu, kartzelara joan bear-ko guenduke. Obe dezu ontzako ba-kar orrekin bi eguin; bi aiekin lau; eta guero, berriz biurtzen naizenian' gueituko ditugu.

—Ara ba; eguia esateko, orche dauzkat zazpi ontza-urre, lau cherri-ren balioa; oraingo berriarekin zor-tzi dira: ¿eguin ditezke oiekin amasei bigarko, eta etziko ogeitamabi?

—Ori bai.

—Ona ba emen zortzi ontzakoak.

Antonek sartu zituan zortzi ontza-koak sedazko poltsa chiki batean Pa-triz eta Mikelaren aurrean; josi zuan ondo poltsa, eta iru gurutze eguin eta eman zien esanaz, gabeko ama-bietan idikitzeko.

IV

Eztiran etorri gabeko amabiak na; baño len, baña noizbaitere jo zuten zorionean edo zorigaiztoan. Poltsa presaka askatu ta idiki zan, eta arki-tu ziran amasei..... chakur andi.

Joan ziran lasterka senar-emaz-teak ola zarrera; baña lasterrago joan ziran andik (eztakigu nora) Anton eta Kuleta; ala ere arkitu zuten se-nar-emazte Patriz eta Mikelak beren *konsuelorako* sedazko poltsa bat, on-tzakoak sartu izan ziran aren berdin-berdina; eta bere barruan papereho bat izkribaturik onela:

Esango badet oso
Arguiro eguia,
Zuen gutizia da
Izan gueieguia;
Andiagoa berriz
Orain naigabia
Choriak juan ta utsik
Uztian kabia (1).

P. M.

1903-ko Uztailaren 27-an.

CHORI-ERRITIK EGAZ

(Seigarren egaztada-aldia)

Agur, Laukisse, zorioneko
eri euskaldun garbia,
agur, Eustakio, buru-oneko
euskaldun bertsoalaria;
zurokaz ondo gureitiko, baña
agur Eustakio Eulian;
choricho biok goiaz naigabez
ichirik Laukisko erria...

Ta agur eguin bear Laukisseri,
Laukisse dan erria izan-ta bere. Po-

(1) Kabia, nido.

zik egongo guñean gu erri atan, baiña izorioneko ibilli-bearra! beste erri batzuetara joateko ardureak kinatuten guenduzan... eta ezin egon luzaroago.

Baiña gogoan daroaguz betiko Laukisse ta bertako Eulia... ta olan ezta aín gogorra gure naigabea, alde batetik, bestetik gogorragoa bada bere.

Laukisse da erria benetan euskalduna; mendiak gordetan dabez zeaztasun andiaz Laukisserako bideak, Erdereak igarri ezteian non dagoan gure Laukisse, eta mendiari eskerrak urrean, Laukissen eztago... ezta asmetan beintzat, erdera-sundacho bat bere...

Eustakio Eulia nor dan iakin gura dabenak, irakurri beiz bere bertsoak, eta ezagutuko dau bere arimea; ioan beite Laukisko eliz-ondoko eche batera, itandu bei bertan non dan Eustakio, te bera aurrez-aur ikusirik, ezagutuko dau bere gorputza. Guk biok ezagututeko erea euki dogu, ta ez iaku damutu...

¡Laukisse, Laukisse!... Loiuko kanpatorrean pozik gueratu zan *kardintza*, gure laguna; baiña zu zer zarean ta non zagozen baleki, eztakit zer eguingo leuken.

Santiago—eguna zan guk Laukisseetik urten guendun eguna, egun zoragarria, eguzkitsua, goiz-goizerik argui-arguia. Basurtun eria edo *ferria* egoan egun atan, chori barritsu batek esan euskunez, eta guri ara ioatea gogoratu iakun. Eta Laukisko kanpatorrean atseguin gueienak ichi, ta Basurtorako bidean ipiñi guenduzan gure egoak.

Asuen ganetik igaro guñan, ta eldu guñean Archandara bide-batezko berbarik entzun barik eta esan barik. Archandan guizon bat, mutill bat, bei bat eta chal bat aurkitu guenduzan.

Guizona, berrogueta-amazortzi urte inguruko guizon sendokote bat zan; surretik igarri gueuntsen euskalduna zala bere zanetako odola, bada guzurrik esan-barik, gure gorputzak baiño okela gueiago eukan aren surrak. Mutillak amar urte eskaz eukazan, ta arpeguiko antzeratik igarri gueuntsen guizon aren senide edo aide zala. Ta esan da eguiñ; guero euron berbaldiak esan euskun leguez, mutill-guizon biak aitaita-illobak ziran.

Archandan gan-ganera eldu ziran urrengo autu edo berbaldi au asi eben, ta guk atzechotik iarraitu gueuntsen eurok ziñoena entzun gurean, pozarren, aiek bere Basurtura doazala-ta.

—Aiko or, Pachichu, Bilbo. ¿Badakusk?
—¡Ené, aítite, zenbet etsel!
Asuen baiño mille gueiago
¿Zenbet da au Laukisse beste?
—Amar Asu ta oguei Laukisse,
ta ogueta-amairu Katike,
eztire Bilbon zati bat baiño

konten al bada zatike.
Emetik Bilbo, Pachi, ikusita,
etzaitez, seme, ikeratu;
urien bertan sartu bear da
nai bada bera ezagutu
—¿Noiz gara elduko?
—¿Bilbora? Laster.

Ara an Begoñe, maitea.
Anche dekogü euskeldun danok
Ama bat doiez betea.
Makalik charto zengozan baten
eiñ neuntsan *promes* berari
eliza orretan eiñgo guendule
entzun mezea ta eiñ argui
Birjina berak emoten baeutson
osason ona illobari
ta oraiñ nai neunke laster, maitea,
zugaz ordaindu zoor ori....
Oraiñ, Pachichu, bear dautsagu
errezeu biok «salve» bat.
—Zerak... maisuek irekatsie
anchiñe eskolan... aítu iat.
—«Jaungoiko onak gorde zaizala»
eztakik?

—¡A, bai, euskeraz!
—Euskeraz bada iakiñ bear dok,
maisuek eiñ beie erderaz.
Euskeraz daki Begoñeko Amak,
euskeraz maite dau berak,
ta euskeraz nai dau guk eguita
eskatu ta emon eskerrak.
—Eneban uste Begoñeko Amak
euskeraz berbaz dakienik
—Daki... ta eztago izkuntzik, Pachi,
gueiago maite dabenik.
Euskeraz eban esan arako
«Bego oña»... Pachi, badakik.
—Bai, Aitaitacho, esan zeustezun...
—¡Buru bat bauko ene Pachik!
Errezeik, laztan, polit, ederra
«Jaun onak gorde zaizala»
zu bere berak gorde zaguizan
euskeldun, Pachi mazala.

¡Zer lango poztasuna emon euskun euron berbaldiak! Gueiago entzungurea bere euki guendun, baiña aitaita-illoba ta chal-beiaren ibillteari astiroeguihua eritzi gueuntsen, eta Basurtu ikusi-gureak erretan guenduzan leguez, berbaldunak atzera ichi, ta ioan guñean gueure bidean.
¿Basurtun zer ikusi ta entzun guendun iakin gura dozu, irakurlea?
¡Ussela ioan ezipaguiñan!

Erian ikusi guenduna zan idi, bei, ta chalak... abere asko, ta entzun guenduna erdal-zarata gogaikarri amai-bako bat. ¿Eta erromerian? *Baltzeo baltza*. Eztoqu gueiago esan gura.
¡Laukisse ta Basurtu! ¡Zer ez-bar-diñak direan!

ARTACHORI TA ELIZCHORI.

LORE USAINTSU BIRI

Baten aldendu nintzan
lagunen artetik
erdereari iguesi
eguiteagaitik,
baiña poztuten nintzan
alde askotatik
zerbait ikusi neban
egaleho batetik
maitatuten nebana
biotz biotzetik.

Ortu eder batera
neban beguiratu
ta bertan eguin jatan
zerbait gogoratu

lora bien ondora
nintzan urreratu
eguiteko astean
bata echeratu
oraiñ eztakit barriz
zeñeri oratu,

Aiñ dira usaintsuak
bata zeñi bestea
naikoa atseguiniñ
emoten deustea
¡ai zer atsedena dan
eurak ikustea!
paradisu bat leguez
dago ortu guztia
lora bi daoalako
zarra ta gaztea.

Euren aurreko lora
eder maitatsuak
emon zituen frutu
guztiz usaintsuak,
aiñ dira lora eder
eta indartsuak,
asaieratik gora
dira gozatsuak,
lora maite bi onek
¡a zer gogotsuak!

Loitasun edo mancha
danak garbiturik
eguzkiaren guisan
dago arguiturik
lora usaintsu onek
ara aguerturik
eurak ipiñi eben
dana ederturik
iñun eztot ikusten
alango orturik.

Ortu aretatikan
nairikan eruan
batzuek zoli dabiz
euren inguruan
baña zelan dagozan
leku seguruan
alper nekauko dira
dabizen moduan,
aren jabe eztira
eguingo beinguan.

Asko dabilnaz pozik
lora oiek gaña
urriñetik artuten
deutsee usaiña,
neuk be zelan daukaten
bertan zereguina
sarritan entzun dabe
nik berba eguiña,
bata etorri daila
beñepeiñ neugaña.

MANUEL ENBEITA

Mujikan

BOLDRO

BILBOKOARI EDO DANA DAN ERRIKOARI

Nik esan bearrik eztozu eukiko baiña esaten noa igarkizun politik ipintzen dakizuzala ta poz pozik egoten izan gareala aspaldian emen Durangoko lagun batzuk zeure igarkizunak ataraten.

Baiña gaur amabosteko periodikuan ikusi nebanean zeñi zan Onda-

rroatik Ochandiora bitarteko maketo-erria, asko *chokau* jatan, da emen ibilli guñean zer izango etezan *pentzan* eziñik; nire lagun batek esaten eustan: ¿Nun jaok ba maketo-erria orrek diñoan bitartean? Ori, *tranpia* dok; edo esangoiok eztagoala, edo umekeriren bategaz urten bear jok; *formalidadian* berba eguin ezkerro, igarkizun ori eztok igarkizuna.

Gaur goizean ikusi dogunean igarkizunaren erabaguia *todo arrabiata* egon gara, ori *burla* eguita dala ta igueure esku artean euki bazenduguz orduan *pentzelot burla* eguiteko *ganak* kenduko gueuntsuzala!

¿Zegaitik da maketo-erria Durango? Esaizu ba, ¿Maketo asko etorri jakulako trenagaz da tranbiagaz? Beste aínbeste *paselan* da Euskalerri guztian; urriñagora joan barik emeneche inguruko erri chikietan daukatzuz maketoak bear lichakezan baiño ugariago, Abadiñon, Apata-Monasterion, Elorriñon, Arrazolan, Mañarin da beste batzuetan.

¿Ezpan-ganeko ta okotzeko uleak luze ichita korbeta ta arkondara *planchauaz* jantzi ezketiño, Diputaukortietakoak direala pentzetan dabien *señorito* chorroskillo batzuk; eta galbaia langosse *sonbreroa* buruan ipiñi ta kana bete luzeeguioko gonakaz da saguak langosse mustur zorrotzak ipiñita ibiltzen direan *señorita* ziztrinak beti erderaz ekiten deustelako Durangon, guri euskerazko biarguiñ guizajoai goitik beera *desprezioz* beguituta? Bada beste orrenbeste *paselan* jatsu Guernikan, Bermion, Zorrontzan, Elorriñon da leku guztietan... da orraitino Durangori bakarrik bota *manchia*. Gure auzoko denderu batek esan dau Durango artu dozula zuk *cabeza-de-turco*-tzat. Neuk eztakit zer dan (berak be ez, urrean) baiña gauza charren bat dala bai.

Guero *burla* gueiago eguitearren diñozu ze, igarri dabeela Durangoko lagun pillo batek eta ataraten dozuz izen barregarri batzuk. Euren artean bakarrik ezautzen doguz Atzeko-Mandoa, Kipulas da Tankredo, ta onek irurok *postura* eguingo neuke IBAIZABAL munduan danik be ezta-kiela. Besteak, Ussulu ta Mussulu, Atemorrollu, Branbran, da Saguchua anchiña ill zirean, da jakin bear zeunke illari bakean istea *lokalan* jagokula danori.

Indar guztiagaz *potrestetan* dodaz, neure ta beste batzuen izenean, zure *burlak*. Durangon erdera asko entzuten bada, euskera gueiago entzuten dala neuk esaten deustut zuri ta edozeini. Durango ezta maketo-erria euskal-erria baiño, ta beste asko baiño euskaldunagoa *akaso*.

IBAIZABAL-egaz beragaz bere, *sensiduta* gagoz, zegaitik eze, diñotsu maketerria barik erdallerria esan bear zenduala. Bada ez maketerria ta ez erdallerria, ez bata ta ez bestea; ta *eslrañetan* gara zelan IBAIZABAL-ek olango gauzak ipintzen isten da-

ben. Len guichi bagara bere irakurleak emen, ezterichot orri bide ona gu *aumentelako* (1).

Eztakit zer esan gueiago. Agur.

PANTALION.

Durango Garagarrillaren 26.^a

IIRU ETA BATI

Echean ditut bi zik..... 3
ollo ta ollarrak dira ama... 3
zekor guriak, beiak..... 3
uso ollagor eta m..... 3
chokak kantatzen tirul..... 3
ibear da ale ta mij..... 3!
idenak saldu ta zenbat d... 3!
.....
Naiko gauza det, orra zen... 1
aztu ezbazait besteren..... 1
guchigo duna bada an..... 1
buru austeko badet din... 1
etortzen bazait guizonen... 1
eta galdetu dena zen..... 1
eguingo degu tratu on..... 1

PEPE ARTOLA.

PERRECHIKUAK

Jateko zelan ipinten direan.

Perrechikuakaz eperrak. — Oneek, garbitu ondoren, gatzaz igortzi ta egosten dira astiro ontzi baten, nun ipiniko dan ura ta ardaia, parte bi

(1) Gauzeari jagokan baiño garrantzi edo *importantzia* gueiago ematen doutsazu, Pantalio; ezta orrenbeste asarratuteko.

ura ta parte bat ardaia. Bereala kiskurtu edo tostau uruna koipetan, da ezarri saldeari perrechikuakaz da limoe zati batzukaz batera, ta guero sutan euki.

Perrechikuak changurruakaz. — Salda onean, koipeaz da perejill chikituaz, egosten dira libra bi perrechiku osoak; ezarri urun apur bat, eta guerochuago amar changurruen buztanak eta aurre-ankak. Ondo berotu daitenean atara sutatik, eta nastu arrautza gorringo bigaz.

Perrechiku bedaspilla (1). — Gatz apur bategaz da orio gordinean berotuten dira perrechikuak zatituta, ezotasuna kendu arte; otzitzen ichi, ta guero ezarri ozpiña (2), ta nai bada changurru buztanak, idi-miña, ollasko ta arraiñ zatiakaz. Edergarritzat ipiñi lekioz anchoak, oriokaik (3) eta limoi erregutadak.

Perrechikuak arranbarrillan. — Ondo ondo garbituta, ipinten dira ganean berakatzaz, gatzaz, da ezne-guriaz edo *manlequilla* apur bategaz; ondo da paper baten batuta ipintea.

Perrechikuak bedarrelara. — Ezar-ten jake guria edo obeto orioa, gatzaz, berakatzaz, kipulea, bedar-fina eta euren kintanak chikituta; berotuten dira kazuela baten, da gañetik ipinten jakez chingar batzuk; gure bada ezarri lekioz, da ondo eguiten deutse, ogui-azal austua, ta ardao zuri apur bat edo limoe ura. Naikoa da ordu erdiko sua.

Salsa-perrechikuak, urritz-perrechikuak, susak edo ziza oriak. Guriaz edo *manlequilla*-z, perejillaz, kipula apur bategaz da gatzaz prijidu lenengo, ta ezarri guero esne-azala ta arrautza gorringoak. Samurragotzeko ezarri lekioz prijiduten direan artean kollarakada batzuk salda.

Onetari perrechikuak ipiñi leikez ozpiñetan, piperrak eta pepiñochuak ipinten direan leguez.

Onduak edo oinjuak Burdeostarren antzera. — Onetarako autatzen dira

chikichuak eta mamiña gogorchu daukeenak; kenduten jakee kapela azpiko berdiña ta kintanak, zuritu edo azala kendu, igortzi koipeaz; ta arranbarrillan euki apur baten zerbait legortu edo sikatzeko; leun-leun estutu guero trupu edo zapi biren artean. Perejill da berakatz chikituaz, da gatzaz oriotan prijidu; azkenean limoi ur apur bat bota.

Oiñdu oneek arranbarrillan erreta bere jan leikez lenengo guriaz igortzi ta gatz garaun batzuk ezarrita.

Kuletuak, arrautza-perrechikuak, gorringoak. Zati andichuak eguinda esnetan egosi limoe azal apur bategaz; guero oriotan edo koipetan prijidu, ta jan orduko azukereaz autseztu.

Beste modu batera. Sei kuletu garbitu ta zuritu, ta osorik ipinten dira kazuela baten orio apur bategaz, ganera ezarri anchoa edo bokarta bi garbitu ta chikituak, perejill lakaz-chu bat, berakatz atal bat eta gatzaz; bota ganera botilla erdi ardao zuri; estaldu oriotan bustiriko paperseudo bategaz, ta laban euki 20 minututan. Laban eukitea leguez da azpitik eta ganetik errauts bero beroa ipintea. Guero plater edo erratilu batera atara, kendu sobra edo gueiegui daukan orioa, ta limoe tantak ezarrita maira eroan.

Uste gabeko entzueria

Santiago arratzaldean aureskua atera zuten erriko bi semek, bat *Cuba*-n izana eta bestea Madrill alde-tik oraiñ etorria.

Aureskua dantzatzen ari zirala igaro zan gure aurrean emakume bat, non neretzako eguin nuen *Duquesa*, *Condesa* edo *Marquesa*-ren bat

izango zala, bañon nere aldamenean zeuden neskakillak ondo ezagutzen zuten, eta bereala itz-eguiten asi ziran beragatik.

Batek esaten du: Praiska orren neskacha dotoria etorri da. Besteak: bai, eztu ezer ere galdu emendik joanakiñ, emen egon balitz, gure antzera bearko zuen ibilli, bañon oraiñ eztauka soñeko charra, nagusi eche-koandreak oso maite omen dute goz altzerate oartu arren gona barrungo puntillaz? — Bai, ederra dauka. — Adituko bazenduteke erdaraz itz eguiten oso dago artakua gnork esan ori Gal-tazarren alaba dala? Inorchok ez. — Senargaia bai omendu oso aberatza, neronek aditu diot berari esaten *mi tío el canónigo, buena tierra mi tierra* eta zenbat gauzaren jabea dan berak ere ez omendaki. Eta aietako neska-cha gazte ernai batek, jajajaaa... al-gara eguinaz ala dio:

— Urrutiko kuchak beti gañez, bertaratu eta baterez; orren aberaztasuna izango da inoiz IBAIZABAL-en P. M.-k kontatu digun aietakoa.

Poztu nitzan gazte choro aien artean zentzundun neskacha bat zegoa-la ekustean.

JENARO ELIZONDO.

Zarautzen Uztaren 28-n.

IZKIRIMIRIAK

¡A zer bi!

Dinbilin ta danbalan
zijoazela bi,
moskor mosskorturikan

— 32 —

ko gogua etortzen zaidak; (*echolara joan ta*)
echekoandre, bekar chiki erdi bat *sustua*
pasatzeko. ¿Nai al dek edan Erramun?
Erramun. — Ez, baniak bide ondoko languillengana,
kapatazak eman diran aguindua eguitera.
Pachi. — Ni ere chiki erdia edan ta baniak seguiduan.
Erramun. — Guero arte bada, Pachi. (*joaten da*).
Pachi. — Bai, guero arte.

Bigarren irudia

II

ANDRE KATALIN eta PACHI

Andr. Kat. — Tori Pachi ardua. (*emanaz*).
Pachi. — Bai, bekar Andre Katalin, egualdi edorra
dago tomatiakiñ.
Andr. Kat. — ¡Au zarpa au!
Pachi. — ¿Bai aldaki gaur zer egun dan?
Andr. Kat. — Osteguna.
Pachi. — Ez det ori esaten; zer egun dan.
Andr. Kat. — Badakit bai badakit; zuk apustura Bis-
senterekiñ galdu eta neri zor utzitako egu-
na, gaur iru urte izango dira.
Pachi. — ¡Ori meloia! (*burua juaz*) goguan dauka.
Andr. Kat. — Bai, zubek apustura eguiñ eta neri utzi
zor.
Pachi. — ¡Zor zor! ¡a zer zorra ori! zor gueiago bada-
go nik dakiten eche batean.
Andr. Kat. — ¿Non bada?

— 29 —

Amazazpi-garren iru dia

XVII

ON JOSE ANTONIO eta PACHI

Pachi. — Nolabait itzul eguiñ det, galde zaiozun oni
ezer aztarranik ote dakien. (*alderatzen da*).
On J. — Badator zuzen, jakiña zan, ¡jakin naia!
Pachi. — Arratzalde on Jainkuak eman dezaiola.
On J. — (*Pozez*) Bai mikelleteakiñ.
Pachi. — ¿Choratu eguin alda?
On J. — Bai, zuri zuri eguiña.
Pachi. — Beori Santa Aguedara eramango dute.
On J. — Bai, korrika bezela.
Pachi. — (*Errabiz*) Berrogei milla demoniñok era-
mango al dute. (*joaten da triste*).
On J. — Bide ontachetik barrena. Alare alare ez du
igarri gorra naizenik, ondo atera naiz orain-
guan. ¿Oi? alde eguiñ du, ori presa zuben;
ni ere echera nua tapa-tapa; guero arte,
jaunak, ez inori esan gorra naizenik. (*joaten*
da ta jaisten da burtina).

LENBIZIKO EGUINZAREN BUKAERA

ziran ia erori.
Bat ezin egon zutik
bestia ere larri,
eta biak orrela
zioten elkarri:
—Upel baten antzian
beteak gaudela
esaten ditek oiek
lotsik ez dutela.
—¿Ta zer zekitek oiek
ez zer dan upela
ta zer dan egotea
gu gauden bezela?
† M. SOROA.

Beren ehetik urruti ikazkintzara
atera ziran bi anai.

Oietatik bat, ezkontdua zanak, artu
zuan ehetik eskutitz edo karta bat
non adierazten zien biur zedilla len-
bailen echera berri charrak zirala ta.

Deiari uts eguin gabe joan zan ba
gure guizon gaztea, eta irichi ta ordu
erdirako emaztea gorputz zegoan;
doi-doi izan zuan beta itz bi eguiteko.

Andik zortzi egunera oster a biurtu
zan anaiarengana.

Ark galdeturik ¿zer berri zan-eche
aldean? erantzun zion alargunak:

—Utsa, ezer ez, nere emaztea ill
dala.....

—¿Ori utsa bada!

—¿Zer esango det ba?... ¡mando
gorria ill bazan ere egon bearko gui-
nian da!...

Esan oi da mutill gazte languilleak
eztuela ezkontzeko asmorik artu bear
alik eta irabazten duten aloguera edo
neke-saria emaztea ta biak manten-
tzeko diña irissten eztan bitartean.

Esaera au guezurra dala esan leza-
guke aguergarritzat jartzen badegu,
batez ere, gure erritar baten eran-
tzuera, lagun batek ondoren dato-
rren galdeera eguiñ zionian:

—Bittorio ¿egui al da ezkontzen
aizela?

—¿Ze arraio eguingo diat ba!... iru
illabetea lanik gabe nahiok eta.....
B. MOKOROA.

ZARRAPARREA

Liburu barri bat

Aste onetan urten dau arguitara
berak; izena dau *Asti-Orduetako Ber-
tsozko Lanak*, Jaun Felipe Arrese ta
Beitiak eguiña. Daukoz 129 erezi edo
poesia euskeraz 230 orrialdetan. On-
do ezagutua da Euskalerri guztian
Arrese jauna, here ereziak ederrak
direala inori esatera joateko.

Liburu polit au *peseta* batean sal-
tzen da Bilbon, Astuy-ren liburuteg-
uian, Tenderia-kalean, 19-n.

Myalgia

¡Ez bildurtu guizonak! Ezta euske-
razko berbea. Sendalari edo medi-
kuak Griegotik artutakoa da, eurak
oraintsuan agueritu dabeen gach bat
izentatzeko.

Gach au etorten eida dirua esku
artean erabiltetik, eta ez eideutse
gaur arte billatu beste osabiderik
peseta triste bat ez eukitea baiño; ta
orretara, eguiaz esan leike osabidea
askozaz charragoa dala gacha bera
baiño bere.

Aberatzen artean zauskada andia
eguin eida gach orren aguerkerek.

¡Zeinbat eta zeinbat ill etedira gach
onegaz, ezetatik bere asmau eziñik
zetatik ill direan!

IBAI ZABAL-ek, Jaunari eskerrak, ez-
tauko *gaur por gaur* (guk dakigun
euskaldun erdalzale batek esaten da-
benez) ezta *alzo por alzo* ezta *biar*
por *biar* (ichuraz) gach onen bildu-

rrik, eta ¡Jaungoikoak gorde gaizala
500 edo 1000 pesetako chantelen bat,
charto gura deuskunen batek guri
baltzetik!

Eun da zazpi urteko atso bat

Frantziako *Aveyron* derichon erri-
aldean, *Larquet* izena daben erri chi-
kian bizi da Rosa Maurel, 1797-ko
Epaillaren 15-n jaioa.

Makilla barik ibillten da; oraindiño
ule asko dauko buruan, da ez guztia
urdiñduta; eztauko bapere gorrik;
eta bere echeko lanetan jarduten da,
neke andi andi barik.

Jatekoakaz kontuz ibillteari zor
deutsala bere bizi luzea esaten eida
berak. Larogueta amar urtetik guei-
ago eztau besterik jaten ezpada ez-
nea, arrautzak eta frutak, sasoikoak
edo legortuak. Okelarik ez eida jan
sekula, ta ura baiño beste edaririk
ez eida ezagutzen.

Lau seme izan dauz, da onekandik
euki dabezan illoba ta birlobak ain-
bat eidora eze, andra agurgarri onen
jatorrikoak eurak eidora naikoa erri
andicho bat eguiteko batuta balegoz.

Atsakabetzen danak, berak errua

Oraintsuan izan dira Alemanian
autaldi edo eleziñoak. Berlinean dipu-
tau urten barik gueratu dan batek,
zabaldau orri moldatu bat bere
eskuera edo distritoan esanaz:

•Politikoa nazan aldetik, eskerrak
emon bear deutesdaz nire alde la-
nean ibilli direanai, atzen-on baiño
gogo obeagoaz; baña neure echeko

guizona nazan aldetik, milla bider
esker gueiago emon bear deuteset
nire kontra aleguiñ guztiagaz ibilli
direanai, bada alan bake-bakean ichi
nabe neure echean, burokomiñ da
atsakabe artetik librau nabeela.*

Baten batek esango dau ondiño
matz mordoak berde egongo direala;
ta alanche da, egun asko bear da
ondiño matz batzen asteko.

IGARKIZUNAK

I

20 zamari 3 klasetakoak: Mandoak,
zaldia eta astoak, daramaztela 20
anega gari guzien artean. Mandoak,
bakoitzak anega bat eta imia (1) ba-
na daramate; zaldia, iruna imia; eta
astoak, imia bana. ¿Zenbat mando,
zaldi ta asto ziran?

X-K.

II

Botikarioak eta bere alabeak, me-
dikuak eta bere emazteak bederatzi
arrautza jan ebezan, bakochari iru
tokau jakozan.

III

Amabi praille ta amabi sagar, Ba-
kochak berea jan eban, eta amaika
osorik gueratu ziran.

BOLDROK.

Lengo astekoaren erabaguia: 60-
garren egunean egongo dira batera
Bilbon ichastar biak lenengo aldiz.

Igarri dabe: Zarauzko Praisku
Arriolak, Bilboko F. Ibarluzeak, Lau-
kiz-ko Benitok, eta Bergarako Gre-
gorio Sasietak.

(1) Imia da anega-laurena.

LA EDITORIAL VIZCANA derichon moldaguitzan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 25.

BIGARREN EGUINTZA

Lenbiziko irudia

I

PACHI eta ERRAMUN (*listeroa*)

Pachi.—Gaurko eguna gogoangarria diagu.

Erramun.—Bai, ala dek.

Pachi.—Eziñ aztu zaidak emenchen bertan gaur iru
urte justuak, nola Bissente guizarajua nere-
kiñ apustura jokatu eta gozuenian zegoala,
On Pedro mikelete sarjentuak artu eta arras-
tan berekiñ nola eraman zuben, ardia beziñ
umill, makur makur eguinta.

Erramun.—¿Zer eguiñ ote zuben arrek?

Pachi.—Onezkero galtzerdiak eguiten ikasi dik.

Erramun.—¿Baoteda?

Pachi.—Bai bai; ura kartzelan ez dek gueldirik egon-
go, zertan edo artan saiatuko dek; emen ba-
lego guizarajua, chiki erdi bat pozik eman-
go niokek.

Erramun.—Bai, arrek aguro artu ere eguingo likek.

Pachi.—Baleki arrek zenbat oroitzen naizen artaz
eta arrek esantako gauzaz; beguira akiok
Erramun, lagun on bat aiz eta ala estima-
tzen at, bañan ura nikan nik lagun aundie-

na, ¿nola ez? beti elkarrekiñ guindukan, ga-
ñera erritarrak bezela, ura donostiarra eta
ni lasartearra ¡amaika ipui eta kontu zar
kontatutako Bissente! ¡amaika chiki erdi el-
karrekiñ eranak!

Erramun.—Bañan Pachi, badakik edorrek ongui, zer
gaizki eguiñ zuben.

Pachi.—Bai, lotsagabekeri aundia eguin zikan.

Erramun.—Zenbat aldiz damutu ote zaio onezkero.

Pachi.—Makiña bat bider bai.

Erramun.—Eta ez berak beñere izkribatzea.

Pachi.—Ez beñere; lotsatu eguingo dek zeñ kartzel
edo presidiotan dagon esatia.

Erramun.—Bañan iri izkribatu bear zikan besterik
ez bada ere.

Pachi.—Ala dek bañan, ¿zer nai dek? arrek arra zeu-
kak bere barrenen.

Erramun.—Ala izango dek.

Pachi.—Goguan zeukat, preso eramantako egunian
bertan nola esan zuben, munduak makiña
bat buelta ematen dubela, eta arrazoi zikan,
abek bueltak ordu ezkerro, gu emen eta
ura.....

Erramun.—Ura iturrian.

Pachi.—Bai iturri ederra; arrek ikusiko balitu emen
eguin diran lanak emendik aldendu ezkerro,
zer obrak, bide, tunel, eta ur saltoak arritu-
ko uke.

Erramun.—Mutill, utzi akiok pakian, beti goguan
gauza bat eduki gabe.

Pachi.—Bai, gauza abek gogoratutzian ardua edate-